

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE TEATRU ȘI FILM
ȘCOALA DOCTORALĂ DE TEATRU ȘI FILM

TEZĂ DE DOCTORAT

REZUMAT

COORDONATOR

Prof. univ. habil. dr. **BÁCS MIKLÓS**

Student-doctorand

ANCA-BUCURA MARA OPRIS

CLUJ - NAPOCA

2020

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE TEATRU ȘI FILM
ȘCOALA DOCTORALĂ DE TEATRU ȘI FILM

CORPUL SINTETIC
ECORȘEU META-FIZIC

COORDONATOR

Prof. univ. habil. dr. **BÁCS MIKLÓS**

Student-doctorand

ANCA-BUCURA MARA OPRIȘ

CLUJ - NAPOCA

2020

CUPRINS

PRECUVÂNTARE	5
INTRODUCERE	7
I. CORPUL SINTETIC ȘI SPAȚIUL-TRAUMĂ	13
I.1 PERSPECTIVE. TENSIUNI CREATIVE	14
I.1.1. Definirea generală a Corpului Sintetic	14
I.1.2. Corpul-gazdă: condiție esențială a Corpului Sintetic	26
I.1.3. Despre alteritate ca precondiție a Corpului Sintetic sau Cine Sunt Eu	32
I.1.3.1. <i>Audiatum et altera pars!</i>	
Dublu, Mască, Nud, Alter-Ego, Boală, Martiriu: generatori ai Corpului Sintetic	38
I.1.3.2. Călătorie parabolică în fiziologia corpului-gazdă	73
I.1.4. Spațiul-Traumă	78
I.2. DESPRE FRUMOS ȘI URÂT	89
I.2.1. Introducere în problematica Frumosului relaționat conceptului de Corp Sintetic	89
I.2.2. Despre Frumos	95
I.2.3. Corpul Sintetic aflat la incidența a două canoane: Frumosul și Urâtul	105
I.2.4. Corpul Sintetic – un corp al Luminii și al Umbrei.	
Între reconfigurare corporală și echilibru mental	111
I.2.5. Teribila anatomie monstruoasă a Corpului Sintetic	114
II. INTEGRAREA CORPULUI SINTETIC ÎN SPAȚIUL-TRAUMĂ URBAN. PERSPECTIVA OODA LOOP ÎN REGISTRU ARTISTIC	123
II.1. OODA LOOP VERSUS ACTING	123
II.1.1. Definiție	123
II.1.2. Despre supraviețuire și proclamarea OODA Loop ca modalități de existență a actorului (performerului) și a identităților sale temporare	124
II.1.3. Construcția, adaptarea și traiectoria personajului propus de performer, numit și <i>noua sa identitate</i>	127

II.1.3.1. Cum supraviețuiește <i>alter-ego</i> , clasic numit personaj, și cum răspunde practic la întrebările OODA Loop	130
II.2. SCHIMBAREA LA FAȚĂ SAU EXERSAREA CORPULUI SINTETIC – PERSPECTIVA OODA LOOP	147
II.2.1. <i>Fecioara M.</i> Textul și tehnici de supraviețuire	147
III. CONSIDERAȚII ASUPRA CORPULUI SINTETIC	174
III.1. INSPIRAȚIA DE SORGINTE ONIRICĂ, EXERCITIUL ÎN IMAGINAR AL CORPULUI SINTETIC ÎN ȘTIINȚĂ, SPORT ȘI ARTE	175
III.2. AGRESIUNEA ÎNGERULUI SAU ROLUL CATHARTIC AL ACTULUI ARTISTIC	195
III.3. OODA LOOP ÎN PERFORMANCE ȘI TEATRU. <i>Oricine merge pe calea sigură e ca și mort</i> (Jung)	199
III.4. PLEDOARIE PENTRU CORPUL SINTETIC. PARADOXUL JUCĂTORULUI ABSOLUT	205
IV. MANIFESTĂRILE CORPULUI SINTETIC, ÎMBRĂȚIȘARE DESĂVÂRȘITĂ DINTRE CREAȚIE ȘI CREATOR	212
IV.1. ACTORI DE GENIU ȘI EXPERIENȚE DE NEUITAT. ROLURI FABULOASE	212
IV.1.1. Pactul Nemuririi	212
IV.1.2. <i>Joker</i>	235
IV.1.2.1. Istoricul personajului. Metamorfoza structurală a personajului în condiții de criză socio-culturală și politică	235
IV.1.2.2. Corpul Sintetic: Joaquin Phoenix versus <i>Joker</i> . Corpul Sintetic: P1 versus P2.	251
IV.1.2.3. A nu ști totul – iată libertatea artistului	257
IV.1.3. Enantiodromia, călăuză a actorului înspre Corpul Sintetic	267
IV.2. FIZIOLOGIA BOLII ȘI A GENIULUI. NIETZSCHE – CORP SINTETIC ÎN CREAȚIE ȘI VIAȚĂ	271

IV.2.1. Nietzsche contra Nietzsche. Jocul măștilor.	
Calchierea perfectă dintre creație și tumultul nervos	271
IV.2.2. Corpul Sintetic sau Teatrul ca manifestare deplină a Voinței creatoare, în viziunea lui Nietzsche	282
IV.2.3. Sensibilitatea psiho-fizică exacerbată.	
Spațiul-Traumă corelat Corpului Sintetic – experiența Nietzsche	285
IV.2.4. Arta nu poate fi „detașată”. Arta nu poate fi obiectivă	287
IV.2.5. Supraomul – Corp Sintetic – Geniul	290
IV.2.6. Înalta conștiință creativă a Artistului și Umbra. <i>Unii se nasc postum</i> (Nietzsche)	297
IV.3. <i>JOKER SAU CORPUL PSIHOPATOLOGIEI UMBREI.</i>	
CORP SINTETIC REALIZAT PE DOUĂ NIVELE	303
IV.4. TAINA NAȘTERII OPEREI DE ARTĂ	309
IV.4.1. Măsurătorile și extazul	309
IV.4.2. Criteriile Corpului Sintetic. Interferențe	313
IV.4.3. Corpul Sintetic – Fuziune și fisiune	325
IV.5. RELAȚIA CORP SINTETIC – RECEPTOR	329
IV.5.1. Mesajul oriental	333
IV.6. CORPUL SINTETIC. CETATEA ȘI ARTISTUL	337
IV.6.1. <i>Arta nu este pedagogie. Arta nu se învață</i> (Brâncuși)	339
IV.6.2. Brâncuși și Corpul Sintetic sau De-a v-ați ascunselea	348
IV.6.3. Filosofia conținuturilor suprapuse. Identificarea în artă a Corpului Sintetic	357
IV.6.4. De la Brâncuși la Corpul Sintetic al actorului	362
IV.7. LIMITELE CORPULUI SINTETIC	373
IV.7.1. Păpușa: Corporalizare sintetică, artificială, a ființei omenești	375
IV.7.2. Minteă umană și Corpul Sintetic. Insuficiența supoziției; argumentul experienței directe – singura cale de a realiza Corpul Sintetic	379
CONCLUZII. EU SUNT NIMENI (Ulise)	389
ANEXE	399
BIBLIOGRAFIE	492

CORPUL SINTETIC. ECORȘEU META-FIZIC

Cuvinte-cheie: Corp Sintetic, spațiu-traumă, ecorșeu, actor, performanță, transfigurare, identitate, Umbră, libertate, deconstrucție/reconstrucție

Studiul de față, *Corpul Sintetic. Ecorșeu meta-fizic* dezbate problema existenței în artă a Corpului Sintetic. Acest concept pe care cercetarea îl propune inovativ ca terminologie, acoperă dimensiunea creației artistice, în varii domenii (arte plastice, fotografie, artele spectacolului, muzică, filosofie, sculptură), dar face trimitere și la dimensiunea ontică, dezbătând aspecte ale domeniului științei, socialului, politicului, psihologiei, patologiei și, pe alocuri, ale performanței sportive.

Arta, fiind sublimare a realității și hrănindu-se din morfologia ei în continuă dinamică, modelează Corpul Sintetic al creatorului și al creației sale înspre fenomene ca transfigurarea și permutarea identității socio-individuale în identitate artistică, acordând principiului creativ dimensiunea unicității.

În toate segmentele existenței, cele de natură culturală, socială, politică, Corpul Sintetic se definește ca excepție de la regulă, numind tot ceea ce este (morfologic, spiritual, ideologic, tot ce ține de creație), diferit, limitrof, singular, bizar.

Corpul Sintetic este asociat principiului performanței, al iregularității, al reconstrucției identitare, fie că este vorba despre morfologia psiho-fizică, fluxul psihologic individual, identitatea spirituală, politică, ideologică sau artistică a insului sau a comunității culturale în cadrul căreia Corpul Sintetic se manifestă, amprentând-o, provocând rupturi și salturi evolutive în gândirea și compoziția oricărui sistem.

Date fiind profesia autorului și domeniul său de studiu continuu, creativ (cel al artei actoricești), autorul a elaborat cercetarea asupra Corpului Sintetic pornind de la fundamentul dialogal al identității artistice, anume auto-interogația a cărei temă este *devenirea* ființei creatoare.

Scopul artistului, azi, nu cred că ar trebui să fie militantismul fad, perfid, al unor idealuri politice derizorii, ci ar trebui să se definească prin cunoașterea de sine. Cunoaștere de sine, tensiune creativă inerentă actului artistic, apoi, redimensionare a lucrării sale. Studiul de față încearcă doar să dăruiască o altă perspectivă asupra naturii actului sensibil al creației și asupra responsabilității metafizice pe care acesta o presupune, prin însăși ființa artistului. A te apleca asupra ta însuși, ca asupra unei neprețuite flori ce crește în grădină și de frumusețea căreia devii responsabil, este o decizie personală. Bucuria, lumina sau durerea nu pot constitui praguri ce pot fi depășite la ordin, impuse, ci praguri ale devenirii peste care treci doar cu prețul auto-responsabilizării. Iar aceasta este provocarea intimă a unui adevărat Artist. Artist nu poate fi oricine.

Studiul deține, pe alocuri, o latură puternic subiectivă, personală, căci el se află într-o legătură legitimă, profundă cu domeniul cunoașterii existenței prin artă.

Interesul manifestat de autor, în baza acestei cercetări interdisciplinare, se concentrează pe latura excepțională a ființării, atât în Artă, Știință cât și în viața cotidiană. Corpul Sintetic reprezintă noul Corp identitar, opus celui formal, regulamentar, corect, cotidian. Corpul Sintetic se referă la performanță, înțeleasă drept supra-capacitare a potenței creative, ca sfidare a mediocrității, a banalului. Corpul Sintetic devine semn al genialității, chiar dacă geniul cunoaște umbra „monstruosului”.

Corpul Sintetic transcende linearitatea condiției umane, indiferent de domeniu, desemnând verticala spirituală. Așa se face că această cercetare a pornit de la artele plastice asociate paradigmei spirituale, apoi trece prin arte spectacolului, chiar și prin patologie, iar, înspre final, se concentrează asupra artei actorului.

Corpul Sintetic, filosofic-artistic, se află în strânsă legătură cu identitatea. În mistică, Artă și în artele spectacolului, asociez Corpul Sintetic transfigurării absolute. Un concept gemelar Corpului Sintetic îl reprezintă Spațiul-Traumă, înțeles ca spațiu al creației absolute.

Spațiul-Traumă are o natură fizică și concretă, dar și una psihică, emoțională. El se referă la spațiul cogniției artistice și spirituale dar și la spațiul artificial, non-natural - o arhitectură a sintezei alterității existenței. În acest sens, dar dintr-un unghi romantic, Spațiul-Traumă exterior, vizibil, este teatrul în sine, ca instituție, clădire, precum și spațiul urban dezafectat, ori spațiile

destinate excluderii sociale: pușcărie, azil de bătrâni, azil de boli mentale, orfelinat, lagăre. Spațiul-Traumă este, principal, spațiul excluderii, al reclusiunii, al întoarcerii în sine. Paradoxul constă în faptul că Spațiul-Traumă, în dimensiunea teatrului, este deschis comunicării ludice, evenimential-sociale, sărbătorești.

Astfel, în regim artistic, Spațiul-Traumă este un spațiu de trecere, în care are loc metamorfoza, jocul personalității, distrugerea și/sau reconstituirea identitară. Diferența dintre Spațiul-Traumă artistic, teatral și Spațiul-Traumă de tip social-ideologic punitiv (lagăre de concentrare, aziluri) este extrem de mică. Ceea ce distinge pe unul de altul rezidă în scopul evenimentelor ce au loc în ele. Într-unul dintre cazuri e vorba despre bucuria, plăcerea artistică și cathartică pe care o resimte receptorul, ele fiind redată prin actul teatral. În celălalt caz este vorba despre anihilarea identității, a existenței umane și punerea lor în marea, densa umbră a morții fără de întoarcere.

Studiul este închinat observării naturii și premiselor Corpului Sintetic, precum și manifestării sale în diverse domenii, cu precădere cele artistice – pictură, sculptură și artele spectacolului. Studiul evidențiază două posibile modalități prin care un artist ar putea să își exerseze capacitate de a atinge, a experimenta Corpul Sintetic. Cercetarea se oprește, astfel, asupra unor mărturii lăsate de interpretările extraordinare ale unor actori de geniu, de teatru și film. Concept asociat performanței înțeleasă drept supracapacitate a actantului, în vederea obținerii unor rezultate extraordinare, Corpul Sintetic ar putea fi experimentat de către actor și/sau performer grație suprapunerii complexului de strategii militare OODA Loop strategiilor și tacticilor actoricești sau celor de supra-viețuire în regim artistic. A doua posibilă soluție pentru invocarea Corpului Sintetic drept experiență artistică, controlată ar fi reconstrucția, prin enantiodromie, a noii conștiințe creative a artistului.

Lucrarea e concepută în patru părți. Partea întâi cuprinde: definirea Corpului Sintetic și a Spațiului-Traumă, considerațiuni asupra incidenței dinamicii conceptelor estetice de Frumos și Urât, asupra anatomiei Corpului Sintetic. Partea a doua se referă la integrarea Corpului Sintetic în Spațiul-Traumă urban. În acest secund segment al lucrării, autorul evidențiază complexul de strategii militare OODA Loop suprapus strategiilor de creație intrinseci actului artistic teatral. Tema care leagă cele două domenii ale activității umane (conflictul militar și creația artistică) este supraviețuirea în situație-limită. Tot aici este evidențiat proiectul *Fecioara M.*, performance

pe care autorul lucrării l-a susținut acum câțiva ani în urmă, și în care a aplicat ciclul OODA Loop. Esența celei de a treia părți a cercetării doctorale o constituie PLEDOARIA CORPULUI SINTETIC, sub forma PARADOXULUI JUCĂTORULUI ABSOLUT. Acesta este înțeles ca manifestare desăvârșită a Corpului Sintetic, în arta actorului. Posibil ca noțiunea de Actor Absolut, mai curând zis, Jucător Absolut, dotat cu un Corp Sintetic, să fie un doar un deziderat, așa cum ar considera scepticii pragmatici și raționaliști. Dar paradoxul face ca, mai ales considerându-l un deziderat, stadiul acesta să nu fie atins decât de **cei aleși**. Și asta, în ciuda sumedeniei de tehnici și metode actoricești, extrem de practice, de altminteri. Principiul reversului medaliei ar face ca, odată atins acest nivel existențial-ludic, odată atins dezideratul însuși, Jucătorul Absolut să nu mai existe. Jucătorul Absolut devine *altceva, altundeva*. Într-una dintre dimensiunile, nișele universului de tip multi-lumi. Această parte a lucrării accentuează rolul cathartic al actului artistic, sorgintea și finalitatea spirituală ale acestuia. Ultima parte a lucrării, partea a patra, este dedicată materializărilor Corpului Sintetic, studiului analitic, punctual al acestuia, manifestat prin realizări de excelență ale unor foarte mari actori, români și străini. Acest ultim segment al cercetării deschide orizontul și către abordarea analitică, din punct de vedere psihologic, a conceptului. Ea conține mărturiile ale unor actori creatori de Corp Sintetic, în teatru și film. Creațiile lor actoricești, precum și operele de artă și destinul unor artiști literari sau filosofi (cum este F. Nietzsche), pe care le menționez în acest compartiment al lucrării, se subscriu filosofiei Corpului Sintetic înțeles ca re-modelare identitar-spirituală și în dimensiunea creației. Astfel, opera de artă și creatorul ei devin soluții ale evoluției spirituale a omenirii. Acest ultim segment al cercetării deschide orizontul și către abordarea analitică, din punct de vedere psihologic, a conceptului.

Limita Corpului Sintetic este reprezentată de robotul umanoid *Sophia*, model al dublului, păpușă aparent de tip Galatea (având ca resort și scop evoluția ființei omenești), dar funciarmente de tip Golem (destructiv, anarhic). Autorul cercetării consideră că acest android de ultimă generație este creat, în ciuda discursului propagandistic, emoțional, viclean, strict pentru un scop negativ, cel al disoluției, al dizolvării programatice a rasei umane. Astfel, Corpul Sintetic, având la bază esențialmente corpul uman și creativitatea, nu poate fi definit, nici concretizat sau acceptat în afara psiho-fiziologiei omenești naturale.

În ceea ce privește artele spectacolului, granița Corpului Sintetic, înțeles ca transfigurare absolută, de geniu, o reprezintă delimitarea de patologie. Actorul, artistul sau performerul trebuie, cumva și oricât de dificil ar putea deveni acest lucru esențial, să rămână fideli propriului Eu, sau să se întoarcă la aceasta, după momentul transfigurării. Altfel, actorul ce realizează Corp Sintetic, va rămâne captiv identității ficționale. Un exemplu puternic al transgresiunii frontierelor mentale și emoționale, atunci când ficțiunea, creativitatea și trauma preiau controlul asupra activității normale a psihicului și vieții artistului, sunt identificate în cazul Nietzsche. Acesta devine arhetipul fuziunii dintre viața, determinările psihologice, trauma și creația sa.

Lucrarea se încheie în oglindă și-n armonie bizară cu ea însăși, prin reiterarea temei androginului ca simbol al sexului artistic prin excelență. Corpul Sintetic este experiență artistică subordonată conștiinței superioare creatoare, responsabilă de dimensiunea spirituală a operei de artă. Androginul, ca imagine a îmbrățișării absolute dintre artist și creația sa, a calchierii, a fuziunii profunde și luminoase dintre operă, sinele creator și istoria personală, transformă neliniștea spiritului în armonie a ființei cu sine însăși, cu universul.

Actorul de excepție, actorul-Artist, nu are doar un eu individual, ci și un eu transpersonal, un eu transcendental. Fuziunea dintre artist și opera sa de artă, fuziunea dintre actor și rolul său, două entități diferite la început, e asemenea îmbrățișării, contopirii absolute din *Sărutul* lui Constantin Brâncuși.

Corpul Sintetic este transfigurare, manifestare radicală de *ideokinesis*, cinetică a Ideilor poetice, împletite cu filosofia și devenirea spirituală prin Artă, în viață.

Astfel, ideokinesia justifică existența Corpului Sintetic în Artă, patologie (*pathos logos – știința despre suferință*), psihologie (identități reconstruite), morfologie „aberantă”, monstruoasă raportată la imperativul estetic al noțiunilor de Frumos și Bine – malformație.

Sublimarea, trans-formarea, re-concilierea întru Unitatea și Armonia personale nu sunt posibile decât prin ecorșeu. De unde titlul acestei cercetări.

BIBLIOGRAFIE

- APPIA, Adolphe: *Opera de artă vie*, Editura Unitext, București, 2000
- ARTAUD, Antonin, *Teatrul și Dublul său*, traducere Sasu, Voichița și Tihu Suciu, Diana, Editura Echinoc, Cluj-Napoca, 1997
- ARTAUD, Antonin, *Van Gogh Sinucisul societății/Pentru a pune odată capăt judecății lui Dumnezeu*, traducere Bogdan Ghiu, Editura Biblioteca Internațională 26 EST
- BALOTĂ, Nicolae, *Lupta cu Absurdul*, Editura Univers, București, 1971
- BARBA, Eugenio și SAVARESE, Nicola, *Arta secretă a actorului Dicționar de antropologie teatrală*, traducere din italiană de Vlad Russo, Editura Humanitas, București, 2012
- BARBA, Eugenio, *O canoe de hârtie*, Editura Unitext, București, 2004
- BARBA, Eugenio, *Pământ de cenușă și diamant*, traducere de Cozma, Diana, Editura IDEEA Europeană, București, 2010
- BARBA, Eugenio, *Teatru. Singurătate, meșteșug, revoltă*, Editura Nemira, FITS 2010
- BATAILLE, Georges, *Erotismul*, traducere Dan Petrescu, Editura Nemira, 1995
- BEEMYN, Brett Genny, *An Encyclopedia of Gay, Lesbian, Bisexual, Transgender and Queer Culture*, 2008
- BIRDWHISTELL, Ray L., *Kinesics and Context: Essays on Body Motion Communication*, Trustees of the University of Pennsylvania, 1970
- BOSSON, Jennifer K., VANDELLO, Joseph A., BUCKNER Camille, E., *The Psychology of Sex and Gender*, SAGE Publication, 2018
- BRÂNCUȘI, Constantin, octombrie, 1938, *Conversații cu Ionel Jianu*, Text publicat în Revista Fundațiilor Regale, nr. 9, septembrie 1946
- BROOK, Peter, *Spațiul Gol*, prefață de George Banu, Editura UNITEXT, București, 1997
- BUBBER, Martin, *Eu și Tu*, traducere și prefață de Doinaș, Ștefan Augustin, Editura Humanitas, București, 1992
- CĂCIULEANU, Gigi, *Vânt. Volume. Vectori.*, prefață de Luis Merino, traducere de Anca Rotescu, Editura Curtea Veche, București, 2008

CĂLINESCU, Matei, *Cinci fețe ale modernității: modernism, avangardă, decadență, kitsch, postmodernism*, ediția a doua, traducere Adriana Pătrulescu și Radu Țurcanu, postfață Mircea Martin, Editura Polirom, Iași, 2005

CAMUS, Albert, *Teatru*, Editura Univers, București, 1970

CHAIKIN, Joseph, *The Presence of the Actor*, Published by Theatre Communications Group, New York, 1991

CHEKHOV, Michael, *On the technique of acting*, edited and Introduction by Mel Gordon, preface and afterword by Mala Powers, HarperCollinsPublishers, 1991

CHEKHOV, Michael, *To the Actor*, published by Routledge, New York, 2002

CHEVALIER, Jean și GHEERBRANT, Alain, *Dicționar de simboluri*, Volumul I, A-D, EdituraArtemis, București, 1993

CHEYNE, Ria, *Changing Capacities, Changing Identities: Disability in Science Fiction*, Liverpool Hope University, U.K.

CIORAN, Emil, *Schimbarea la față a României*, Editura Humanitas, București, 1991

CIORAN, Emil, *Sfârșitul care începe*, Ediție și prefață: Barbu, Constantin, Editura Pentagon-Dionysos, Craiova, 1991

CONNER, Steven, *Cultura postmodernă*, Editura Meridiane, București, 1999

CONROY, Colette, *Theatre and the Body*, Forword by Marina Abramovic, published by Palgrave Macmillan, London, 2010

Reframing Drama and Theatre Studies through Disability Culture

CORBIN, Alain, COURTINE, Jean-Jacques, VIGARELLO, Georges, *Istoria Corpului*, 3 volume, traducere din limba franceză de Manolache, Simona, Biholaru, Camelia, Drahta, Cristina, Sfichi, Giuliano, Editura ART, București, 2008

CRĂCIUN, Gheorghe, *Viciile lumii postmoderne*, Editura TracusArte, București, 2011

DANIEL, Constantin, *Orientalia mirabilia*, volumul I, Editura științifică și enciclopedică, București, 1976

DE SOUZANELLE, Annick, *Simbolismul corpului uman*, Editura AMARCORD, Timișoara, 1996

DURAND, Gilbert, *Structurile antropologice ale Imaginarului*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2000

ECO, Umberto (ediție îngrijită), *Istoria Frumuseții*, trad. Oana Sălișteanu, București, Enciclopedia RAO, 2005

ECO, Umberto (ediție îngrijită), *Istoria Urâtului*, trad. Oana Sălișteanu, București, Enciclopedia RAO, 2007

FAULKNER, William, *Absalom, Absalom!* în românește de Mircea Ivănescu, Editura Univers, București, 1974

FERRERA, Mirella, *Populații ale Lumii*, Editura Univers, București, 2006

FLEW, Antony, *Dicționar de Filosofie și Logică*, traducere D. Stoianovici, Editura Humanitas, București, 1999

FOUCAULT, Michael, *A supraveghea și a pedepsi*, traducere din limba franceză, postfață și note Ghiu, Bogdan, ediția a II-a revizuită, editura Paralela 45, Pitești, 2005

FRUNZĂ, Victor Ioan, *Tragediile Dublului*, Editura MIRTON, Timișoara, 2009

FUGAȘIN, Constantin, „Atelier: Ștefan Iordache” în revista *Teatrul*, nr. 12/decembrie 1987, la rubrica *Atelier*. Interviu e reluat de redacția *Yorick* și face parte din arhiva digitală a publicației *Teatrul*, prin intermediul platformei www.cimec.ro

GEORGESCU GORJAN, Sorana, *Așa grăit-a Brâncuși. Ainsî parlait Brancusi. Thus spoke Brâncuși (Antologie)*, Editura Scrisul Românesc, București, 2011

GOETHE, Johann Wolfgang, *Faust*, În românește de Blaga, Lucian, Prefață de Vianu, Tudor, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, București, 1955

GOFFMAN, Ervin, *Viața cotidiană ca spectacol*, Editura COMUNICARE.RO, București, 2007

GONTARSKY, S.E. & ULHMANN, Anthony (ed.), *Beckett After Beckett. Essays*, Gainesville, University Press of Florida, 2006

GROSENICK, Uta & RIEMSCHEINDER, Burkhard (ed.): *Art Now*, TASCHEN GmbH, 2005

GROTOWSKI, Jerzy, *Spre un teatru sărac*, traducere de Geoge Banu și Mirella Nedelcu-Patureanu, prefață de P. Brook, postfață de Geoge Banu, Editura Unitext, București, 1998

GRÜNBERG, Laura, *CORP-ARTĂ-SOCIETATE. REFECȚII ÎNTRUPATE/Corpuri-dialoguri interdisciplinare*, Director proiect Conf. Univ. Lucaci, Petru, volum coordonat de Grünberg, Laura, editura UNARTE

HALL, Edward T, *The Hidden Dimension*, Anchor Books Edition, Random House, New

HAUSVATER, Alexander, *Ultima mazurcă*, traducere: Cioculescu, Simona, Editura Tracus Arte, București, 2008

HUGO, Victor, *Omul care râde* Ediție prescurtată, În românește de Naum, Gellu, Editura Tineretului, București, 1961

LAQUEUR, Thomas, *Corpul și Sexul de la greci la Freud*, traducere Narcis Zărnescu, Editura Humanitas, București, 1998

LECOQ, Jacques, *Corpul poetic*, traducere Raluca Vida, Colecția Prezențe și Metode, Editura ArtSpect, 2009

LEHMAN, Hans Tiesh, *Teatrul postdramatic*, Editura Unitext, București, 2009

LEMNY, Doina și VELESCU, Cristian Robert, *Brâncuși inedit. Însemnări și corespondență românească*, Editura Humanitas, București, 2004

LIICEANU, Gabriel, *Ușa interzisă*, Editura Humanitas, București, 2002

LYOTARD, Jean-Francois, *Postmodernul pe înțelesul copiilor. Corespondență 1982-1985*, Editura Apostrof, 1997

MEYERHOLD, V. E., *Despre Teatru*, traducere, note, postfață de Sorina Bălănescu, Fundația Culturală Camil Petrescu, Revista Teatrul Azi, București, 2011

MIHALACHE, Cornel, *Convorbiri, Interviuri*

MOSS, Robert, *Istoria secretă a visului*, traducere din limba engleză de Ștefănescu, Ana Maria, Editura Nemira, București, 2016

NAVARRO, Joe, *What Every BODY is Saying: An Ex-FBI Agent's Guide to Speed-Reading People* – with Marvin Karlins, Ph.D, Edited by Harper Collins Publishers, New York, 2008

NIETZSCHE, Friedrich, *Antihristul*, Traducere, note și postfață de Muscă, Vasile, Editura Apostrof, Cluj-Napoca, 2003

NIETZSCHE, Friedrich, *Așa grăit-a Zarathustra. O carte pentru toți și nici unul*, Introducere, cronologie și traducere: Doinaș, Ștefan Augustin, Receptarea lui Nietzsche în cultura germană, selecție și traducere de texte: Stanca, Horia, ediția a doua, Editura Humanitas, București, 1996

NIJINSKI, Vaslav, *Cahiers*, BABEL Editions, ACTES SUD, 1995

PICON-VALLIN, Beatrice (selecția textelor și traducere), *Vsevolod Meyerhold*, Studiu introductiv, Actes Sud, 2005, editat de Teatrul Național Timișoara, 2012

PLATON, *Banchetul*, Ficino, Marsilio, *Asupra Iubirii*, în românește de Papacostea, C. și Ionescu, Sorin (Nina Façon), Editura de Vest, Timișoara, 1992.

PLATON, *Dialoguri, Fedon*, colecția Clasicii Literaturii Universale, Editura pentru Literatură Universală, București, 1968

POPA, George, *Măști și identitate*, Teze și antiteze

QUINARD, Pascal, *Noaptea sexuală*, Editura Humanitas Fiction, București, 2008

QUINN, Anthony, *Păcatul originar. O autobiografie*, Traducerea: Monica Andronescu, Editura Nemira, București, 2008

SCHECHNER, Richard, *Performance Introducere și teorie*, Editura Unitext, București, 2009

SHAKESPERARE, William, *A midsummer night's dream/Vis de-o noapte-n miezul verii*, Opere, IV, Ediția a II-a, coordonată și îngrijită de Volceanov, George, Traducere și note de Gârbea, Horia, Prefață de Blumenfeld, Odette, Tracus Arte, București, 2016

SOLOVIEV, Vladimir, *Drama vieții lui Platon*, Editura Amarcord, Timișoara, 1997

STEINER, Rudolf, *Friedrich Nietzsche, un luptător împotriva epocii sale*, Ediția a II-a, Traducere: Sălăjanu, Diana, Editura Univers Enciclopedic, București, 2003

STOICHIȚĂ, Victor Ieronim, *Scurtă istorie a umbrei*, traducere Delia Răzdolescu, Editura Humanitas, București, 2008

WUNENBURGER, Jean-Jacques, *Sacrul*, traducere, note și studiu introductiv Căluț, Mihaela, postfață Codoban, Aurel, editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000

xxxx, *Biblia* sau Sfânta Scriptură a Vechiului și Noului Testament

xxxx, *Natyasastra*, traducere și note Amita Bhowe și Constantin Făgețean, Editura Științifică, București, 1997

Studii/Conferințe susținute în cadrul *Centre of Culture and Disabilities Studies*, U.K, de către:

1. Ann M. Fox – *Fabulous Invalids together. Why Disability in Mainstream Theatre Matters?* (Davidson College, North Carolina, USA)
2. Hannah Donaldson (University of Exeter, UK) & Karen Wood (Coventry University, UK) – *InVisible Difference: How the Academy can Support the Disabled Dancer*
3. Ria Cheyne (Liverpool Hope University, UK), *Fearful Bodies, Fearful Minds: Disability and Horror*